

INŠPEKTORAT REPUBLIKE SLOVENIJE ZA DELO

NEZGODE PRI DELU, KI SO IMELE ZA POSLEDICO POŠKODBO DELAVCA V REPUBLIKI SLOVENIJI V LETU 2010

Bruselj, 21. 2. 2007, COM(2007) 62

Sporočilo Evropske Komisije evropskemu Parlamentu v zvezi z izboljšanjem kakovosti in produktivnosti pri delu.

Komisija meni, da bi moral biti splošni cilj za obdobje 2007-2012 25% zmanjšanje pojava nezgod pri delu. Opredeljeno zmanjšanje se bo ocenjevalo v odnosu na število nezgod pri delu, ki so imele za posledico smrt delavca v letu 2007.

Uvod

Na področju nezgod pri delu Slovenija nekoliko odstopa od povprečja držav članic EU:

- Smrtne nezgode se pretežno dogajajo pri srednje velikih delodajalcih;
- Nezgode, ki so imele za posledico smrt delavca se pretežno dogajajo med starejšimi delavci v starostni skupini nad 50 let in
- Od vseh smrtno poškodovanih delavcev v obdobju 2005 - 2010 samo enemu zgodila predhodna nezgoda, ki je imela za posledico poškodbo, pa še ta se mu je zgodila pri drugemu delodajalcu.

V letu 2010 je bilo največ smrtnih nezgod Sloveniji v gradbeni dejavnosti, vodilni vzroki so padec z višine, padec predmeta na delavca in posledice delovanja električnega toka.

Metodologija in zakonske podlage

V analizi so uporabljeni podatki, ki nastajajo na osnovi rutinske statistike Inšpektorata Republike Slovenije za delo. Podatke o nezgodah pri delu v Republiki Sloveniji obdelujeta Inšpektorat RS za delo in Inštitut za varovanje zdravja RS. Inšpektorat RS daje poudarek na tehničnem aspektu nezgode i.e. vzroku nezgode in ne njeni posledico – poškodbo. Inštitut za varovanje zdravja pa obdeluje bolj obdeluje posledico nezgode – poškodbo. To pomeni, da oba opazujeta isti subjekt – osebo, ki se je poškodovala zaradi nezgode pri delu vendar Inšpektorat bolj s tehničnega aspekta nezgode, Inštitut pa z zdravstvenega aspekta – aspekta poškodbe. Podatki se zbirajo v skladu z ESAW metodologijo Eurostata.

Poročevalska obveznost delodajalca, da mora na Inšpektorat prijaviti nezgodo izhaja iz 27. členu Zakona o varnosti in zdravju pri delu (Ur. l. RS, št. 56/99).

Zaradi olajšanja izvajanja te obveznosti je Inšpektorat izdelal obrazec - prijava nezgode pri delu, ki je dostopna na spletni strani Inšpektorata. Enak obrazec z enako vsebino je dostopen tudi na spletni strani Inštituta za varovanje zdravja.

Rezultati

a) Splošni podatki o nezgodah pri delu

Pogosto je med nastankom lažje in smrtno nezgodo zelo majhen korak. Etiologija nastanka je torej približno enaka.. Delodajalci so prijavili 14.974 nezgod¹, ki so zgodile v letu 2010, od tega 12.012 nezgod na delovnem mestu in 2.510 nezgod na poti z dela in na delo, za ostale ni podatka. Padec z višine, stisnjenja, stiki z elektriko, padci predmeta so še vedno vodilni vzroki za nastanek nezgode. Še vedno se pogosto dogajajo zaradi hitrega, površnega in nezanesljivega dela (Slika 1.).

¹ Število prijavljenih nezgod v podatkovni zbirki IRSD na dan analize in se lahko razlikuje od vrednosti podanih v drugih dokumentih.

Slika 1. Značilen primer nezanesljivega, površnega in nestrokovnega dela. Posledica je padec z višine 37 metrov in smrt delavca v starostni skupini .

Vir: arhiv Inšpektorata RS za delo

V letu 2010 je Inšpektorat zabeležil 22 smrtnih nezgod (Tabela 1.), v letu 2009 pa 25. Spodbudno je, da v letu 2010 med nezgodami, ki so imele za posledico smrtno poškodbo ni bilo delavca v najmlajši starostni skupini 15-19 let.

Tabela 1. Število nezgod, ki so imele za posledico smrtno poškodbo, glede na število zaposlenih, Slovenija, 2010

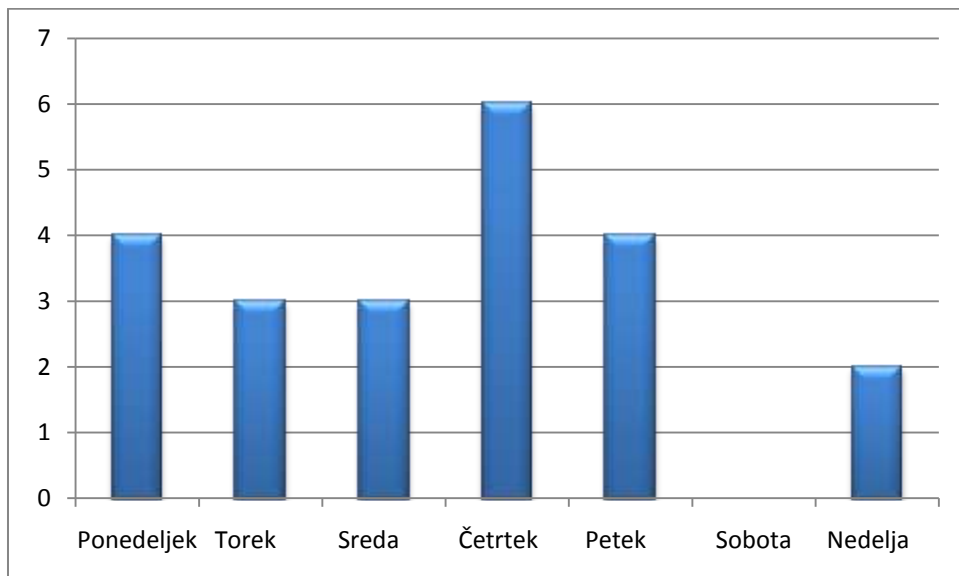
Število zaposlenih	Število smrti 2010	Število smrti 2009
1 do 9 (uključno s.p.)	6	7
10 do 49	6	3
50 do 249	6	6
250 do 499	2	1
500 in več	2	1

Vir: Inšpektorat RS za delo

Na področju nezgod pri delu, ki so imele za posledico smrt delavca, se tveganje za nastanek poškodbe »premika« v višje starostne skupine delavcev. Na Inšpektoratu predpostavljajo, da imajo naslednje značilnosti starejših delavcev pomembno vlogo:

- želja po dokazovanju in lojalnost pogosto povzroči dejanja, ki zaradi objektivnega pešanja njihovega fizičnega in psihičnega stanja predstavljajo povod v nastanek nezgode pri delu.
- prisotna sta še dva dejavnika tveganja: prvič - v času pridobivanja delovnih izkušenj pri tej generaciji ni bilo velikega poudarka na področju varnosti in zdravja in drugič - pomanjkanje asertivnosti. Vse to še dodatno kompromitira občutek strahu pred odpuščanjem.

V letu 2010 je bilo največ smrtnih nezgod v gradbeni dejavnosti, vodilni vzrok pa padec z višine. Sledijo mu stisnjenje oz. udarec predmeta in stik z električnim tokom. Glede na zaposlitveni status je največ delavcev, ki so se smrtno poškodovali, imelo pogodbe o zaposlitvi za nedoločen čas (45%). Vsi smrtno poškodovani so bili moškega spola. Dnevna porazdelitev smrtnih nezgod je dokaj enakomerno porazdeljena med delovnim tednom z izstopajočim četrtkom (slika 2).

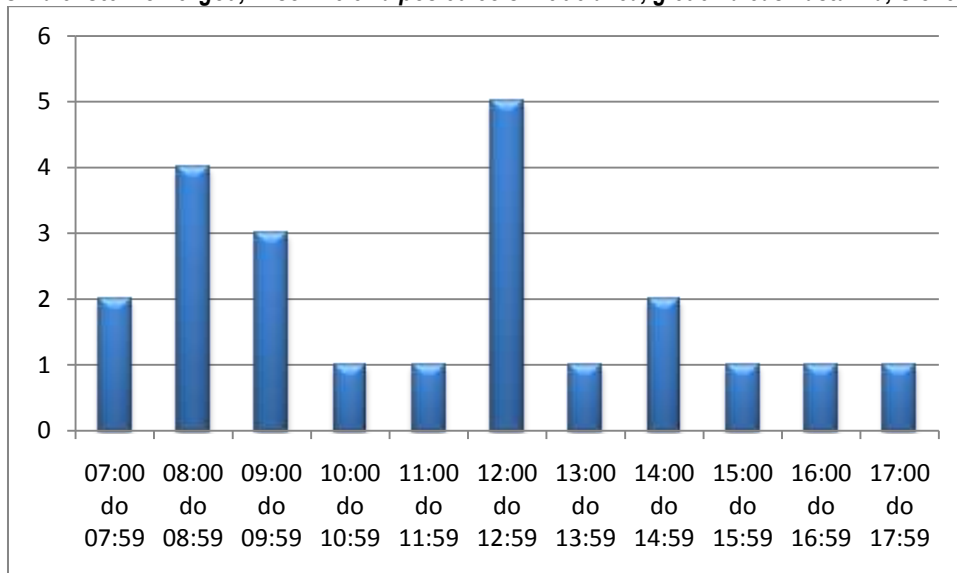

Slika 2. Število nezgod pri delu, ki so imele za posledico smrt delavca, glede na dan v tednu, Slovenija 2010

Vir: Inšpektorat RS za delo

Iz statističnih podatkov je tudi razvidno, da pride do večine smrtnih nezgod v običajnem delovnem času. (Slika 3). Vodilni vzroki za smrt so tudi v letu 2010 padec z višine, padec oz. prevrnitev bremena na delavca, udar električnega toka, stisnitev, povozitev s stroji in porušitev materiala. Največ smrtno ponesrečenih delavcev je imelo državljanstvo Republike Slovenije.

Slika 3. Število nezgod, ki so imele za posledico smrt delavca, glede na čas nastanka, Slovenija, 2010

Najpogostejše težje poškodbe v letu 2010 so zlomi kosti in stisnine. Vsako leto pa Inšpektorat razišče tudi določeno število težjih nezgod, ki so glede na posledice posebej izstopajo: amputacije rok, več amputacije prstov roke, zlom hrbtenice s trajnimi posledicami (paraliza), več zmečkanin in zlomov kosti. Vodilni vzroki za nastanek težjih poškodb so padci z višine, stisnjenja in udarci predmeta. Dnevna porazdelitev težjih nezgod je dokaj enakomerna v delovnem tednu.

Ocena škode zaradi nezgod

Ocena škode zaradi nezgod pri delu je različna med posameznimi državami članicami EU. Vendar je ocena za Slovenijo v skladu z oceno stroškov, ki so jo izračunali za najbolj razvite države članice EU.

Po metodologiji Mednarodne organizacije dela ocenjena škoda zaradi vseh nezgod znaša približno 3,4% BDP. V to oceno niso upoštevane tudi izgube, ki se v širšem pomenu vključujejo v ekonomski vidik varnosti pri delu: izgube zaradi poklicnih bolezni ter socialne posledice, zlasti pri huje poškodovanih in umrlih osebah. Ocenjujejo, da na ravni EU, zavarovalniški stroški zaradi posledic nezgod znašajo 20 milijard Evrov na leto. V Veliki Britaniji, Nemčiji, Avstriji in na Nizozemskem ocenjujejo, da 1-3% BDP odpade na odpravljanje posledic nezgod.

Zaključek

V prihodnosti bo potrebno na področju nezgod pri delu dodatno usmeriti napore k odgovoru na vprašanje – zakaj tvegamo? Ugotavljamo, da so razlogi na sistemski ravni, na ravni delodajalca in na ravni posameznega delavca. Na sistemski ravni je to še vedno neurejeno področje transparentnega zavarovanja za področje nezgod pri delu, področje diferencirane prispevne stopnje in področje poklicnih bolezni. Omenjena sistemska problematika dejansko omogoča delodajalcu, da v področju varnosti in zdravja pri delu še vedno ne prepozna »cost-benefita«. Na ravni posameznega delavca pa v ospredje prihajajo teorije pričakovanj pri katerih nulta ali nižja pogostnost nezgod zniža pričakovanja in pozornost, nizka raven čutnega vnosa (premalo dražljajev) zniža budnost in teorija homeostaze – vsak delavec je pripravljen sprejeti neko subjektivno določeno raven tveganja. To so področja s katerimi se bodo morali strokovnjaki na področju javnega zdravja intenzivno ukvarjati.

Več o nezgodah pri delu:

<http://www.id.gov.si/>

2010 ključni podatki:

1. V letu 2010 je bilo na Inšpektorat Republike Slovenije prijavljenih skupaj 14.974 nezgod pri delu, ki so imele za posledico poškodbo delavca oz. 12.012 nezgod, ki so se zgodile neposredno pri delu.
2. Največ prijavljenih nezgod je bilo v dejavnosti gradbeništva, sledita proizvodnja kovinskih izdelkov in javna uprava in obramba.
3. Glavni vzroki za nastanek nezgod pri delu so zdrs/spotik/padec, sledita stisnjenje, stik z elektriko in padec in rušenje predmeta .
4. V letu 2010 je Inšpektorat raziskal 22 nezgod pri delu, ki so imele za posledico smrt delavca.

5. Večina smrtnih nezgod se zgodi v dejavnosti gradbeništva.
6. Glavni vzrok smrtnih nezgod je padec z višine, sledi prevrnitev bremena na delavca.
7. Največ smrtno ponesrečenih delavcev je imelo državljanstvo Republike Slovenije.
8. Za razliko od večine držav EU se v Republiki Sloveniji nezgode pri delu dogajajo pretežno pri delodajalcih, ki zaposlujejo več kot 10 delavcev.